Administratīvo lietu departaments
Lieta Nr. A420128622, SKA-0071-25
ECLI:LV:AT:2025:0430.A420128622.10.S

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2025.gada 30.aprīlī

Senāts šādā sastāvā: senatore referente Vēsma Kakste, senators Ermīns Darapoļskis un senatore Anita Kovaļevska

rakstveida procesā izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz valsts akciju sabiedrības „Latvijas Pasts" pieteikumu par Uzņēmumu reģistra galvenā valsts notāra 2021.gada 14.decembra lēmuma Nr. 1-5n/842 atcelšanu, sakarā ar valsts akciju sabiedrības „Latvijas Pasts" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 26.aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Uzņēmumu reģistra galvenais valsts notārs ar 2021.gada 14.decembra lēmumu Nr. 1-5n/842 atstāja negrozītu valsts notāra lēmumu par sabiedrības ar ierobežotu atbildību „IPSUM" (turpmāk – sabiedrība) izslēgšanu no komercreģistra. Lēmumā secināts, ka, tā kā sabiedrības darbība bija izbeigta, līdz 2021.gada 6.decembrim nebija iesniegts pieteikums par likvidatora iecelšanu un sabiedrībai nebija pasludināts maksātnespējas process, ir iestājušies Komerclikuma 317.panta otrajā daļā paredzētie nosacījumi, kad sabiedrība izslēdzama no komercreģistra bez likvidācijas procesa.

[2] Pieteicēja valsts akciju sabiedrība „Latvijas Pasts" pārsūdzēja Uzņēmumu reģistra lēmumu. Pieteicēja ir sabiedrības kreditore. Tās ieskatā, Uzņēmumu reģistrs sabiedrību nepamatoti izslēdzis no komercreģistra, jo nav ņēmis vērā apstākli, ka pieteicēja pirms lēmuma pieņemšanas bija iesniegusi tiesā sabiedrības maksātnespējas procesa pieteikumu.

[3] Administratīvā apgabaltiesa ar 2023.gada 26.aprīļa spriedumu pieteikumu noraidīja. Spriedums, ievērojot pirmās instances tiesas sprieduma motivāciju, kurai apgabaltiesa pievienojusies, pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem un apsvērumiem.

[3.1] Saskaņā ar Komerclikuma 317.panta otro daļu sabiedrības likvidācija nenotiek un komercreģistra iestāde pieņem lēmumu par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra, ja neviena sabiedrības likvidācijā ieinteresētā persona neiesniedz tiesai vai komercreģistra iestādei pieteikumu par likvidatora iecelšanu un sabiedrībai nav pasludināts maksātnespējas process. Tā kā sabiedrības darbība bija izbeigta, 318.^{1}panta trešajā daļā noteiktajā viena mēneša termiņā neviena sabiedrības likvidācijā ieinteresētā persona nebija iesniegusi pieteikumu par likvidatora iecelšanu, kā arī sabiedrībai nebija pasludināts maksātnespējas process, Uzņēmumu reģistrs pamatoti izslēdza sabiedrību no komercreģistra bez likvidācijas.

[3.2] Pieteicējai bija jārēķinās, ka pēc sabiedrības darbības izbeigšanas un ziņu par to ierakstīšanas komercreģistrā, sekos Uzņēmumu reģistra paziņojums par to, ka ieinteresētās personas var iesniegt pieteikumu par likvidatora iecelšanu. Pieteicēja nav pietiekami aktīvi aizsargājusi savas tiesiskās intereses, jo tā vietā, lai noteiktajā

termiņā iesniegtu pieteikumu par likvidatora iecelšanu, tā iesniegusi sabiedrības maksātnespējas pieteikumu. Sākotnējā lēmuma pieņemšanas laikā nebija pasludināta sabiedrības maksātnespēja, bet bija vienīgi noteikta maksātnespējas pieteikuma izskatīšana.

No lietas materiāliem neizriet apstākļi, kas, objektīvi raugoties, neļāva pieteicējai savu tiesisko interešu aizsardzībai rīkoties agrāk. Tāpat no lietas materiāliem neizriet, ka tiktu pieļauts būtisks pieteicējas cilvēktiesību aizskārums, kas varētu būt pamats atjaunot materiāltiesisko viena mēneša termiņu likvidatora iecelšanai. Konkrētais gadījums arī nav uzskatāms par netipisku.

[3.3] Nav šaubu, ka tad, ja sabiedrība nebija nokārtojusi parādsaistības, līdz ar tās izslēgšanu no komercreģistra bez likvidācijas tiek ierobežotas pieteicējas tiesības uz īpašumu. Tomēr šāds ierobežojums ir noteikts ar likumu un tam ir leģitīms mērķis – „tukšo” un ekonomiski neaktīvo subjektu ātra izslēgšana no komerctiesiskās vides, lai nodrošinātu komerctiesiskās vides sakārtošanu un citu personu tiesību aizsardzību. Konkrētajā gadījumā sabiedrību varēja uzskatīt par ekonomiski neaktīvu subjektu, jo jau no 2020.gada 9.oktobra sabiedrības valdei nebija pārstāvības tiesību un sabiedrība arī neiesniedza gada pārskatu par 2020.gadu. Vienlaikus likumdevējs ir paredzējis mehānismus, kā aizsargājamas kreditora īpašuma tiesības, proti, iesniedzot pieteikumu par likvidatora iecelšanu vai uzsākot maksātnespējas procesu. Šos mehānismus pieteicēja nav izmantojusi likumā noteiktajā termiņā. Konkrētajā gadījumā izšķiroša ir tieši pašas pieteicējas bezdarbība, neizmantojot likumā paredzēto mehānismu savu tiesisko interešu aizsardzībā.

[4] Pieteicēja iesniedza kasācijas sūdzību. Tajā norādīti turpmāk minētie apsvērumi.

[4.1] Ievērojot Komerclikuma 317.panta otrās daļas mērķi, Komerclikuma 2012.gada 29.novembra grozījumu anotācijā norādīto likumdevēja nodomu, kā arī privātās autonomijas principu, pieteicēja kā sabiedrības kreditore varēja izvēlēties, kādā veidā aizsargāt savas tiesiskās intereses, – iesniedzot pieteikumu par likvidatora iecelšanu vai iesniedzot tiesā maksātnespējas procesa pieteikumu, tādējādi uzsākot maksātnespējas procesu. Tā kā pieteicēja likumā noteiktajā termiņā bija iesniegusi maksātnespējas procesa pieteikumu, tiesa nepamatoti atzinusi, ka pieteicēja nav aktīvi un savlaicīgi rīkojusies savu tiesisko interešu aizsardzībai un ka nav uzsākts maksātnespējas process.

[4.2] Tiesas akceptētā Uzņēmumu reģistra rīcība neatbilst labas pārvaldības principam, tiesību normu saprātīgas piemērošanas principam, samērīguma principam un tiesiskās paļāvības principam.

Tiesību normas nenoteic termiņu, kādā Uzņēmumu reģistram pēc sabiedrības darbības izbeigšanas jāpieņem lēmums par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra. Tāpat tiesību normas neparedz arī pienākumu pārliecināties, vai nav uzsākts sabiedrības maksātnespējas process. Pieteicēja, sagatavojot maksātnespējas pieteikumu, paļāvās uz Uzņēmumu reģistra praksi, atbilstoši kurai lēmums par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra parasti tiek pieņemts 35–100 dienu laikā. Attiecībā uz pieteicējas aktivitāti savu tiesisko interešu aizsardzībā jāņem vērā arī tas, ka pieteicēja jau pirms Uzņēmumu reģistra lēmuma pieņemšanas par sabiedrības darbības izbeigšanu bija nosūtījusi sabiedrībai brīdinājumu par maksātnespējas procesa uzsākšanu. Tāpat jāņem vērā, ka saskaņā ar Covid-19 infekcijas izplatības seku pārvarēšanas likuma 22.panta pirmo daļu kreditoriem līdz 2021.gada 1.septembrim bija aizliegts iesniegt juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu, ja pastāv Maksātnespējas likuma 57.panta pirmās daļas 2.punktā minētā juridiskās personas maksātnespējas procesa pazīme.

Maksātnespējas procesa pieteikuma izskatīšana bija noteikta 2021.gada 9.decembrī, proti, tikai trīs dienas vēlāk nekā tika pieņemts Uzņēmumu reģistra 2021.gada 6.decembra lēmums. Ja Uzņēmumu reģistrs sabiedrības izslēgšanas pamatu vērtētu pēc šā datuma, tam vairs nebūtu pamata pieņemt lēmumu par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra, jo, visticamāk, būtu pasludināts sabiedrības maksātnespējas process. Turklāt, pat ja pieteicēja pēc Uzņēmumu reģistra lēmuma par sabiedrības darbības izbeigšanu jau nākamajā dienā izvēlētos uzsākt sabiedrības maksātnespējas procesu, tad, ievērojot Maksātnespējas procesa likumā, Civilprocesa likumā un likumā „Par Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistru” noteiktos procesuālos termiņus maksātnespējas procesa uzsākšanai, lietas ierosināšanai un maksātnespējas procesa pasludināšanai un ieraksta veikšanai Maksātnespējas reģistrā būtu nepieciešamas vismaz 48 dienas (ar nosacījumu, ka kreditora pieteikumu tiesa neatstāj bez virzības, nosakot termiņu trūkumu novēršanai).

[4.3] Senāts blakus lēmumā lietā Nr. A420318017 ir vērsis Tieslietu ministrijas uzmanību uz nepieciešamību pilnveidot Komerclikuma tiesisko regulējumu attiecībā uz kreditoru tiesību aizsardzību gadījumos, kad pēc sabiedrības darbības izbeigšanas sabiedrība ar iestādes lēmumu tiek izslēgta no komercreģistra bez likvidācijas, jo ir pamats bažām, ka ar spēkā esošo regulējumu netiek pienācīgi aizsargātas kreditoru tiesības un tiesiskās intereses, kā arī ir šaubas, vai šajā procesā tiek nodrošināts pienācīgs visu iesaistīto personu interešu līdzsvars.

[4.4] Tiesa spriedumā nepamatoti atsaukusies uz Senāta 2021.gada 1.jūnija spriedumu lietā Nr. A420318017. Minētās lietas un izskatāmās lietas apstākļi atšķiras gan ar strīda būtību, gan ar to, ka izskatāmajā lietā pieteicēja bija nekavējoties rīkojusies savu tiesisko interešu aizsardzībai, savukārt lietā, uz kuru atsaukusies tiesa, persona savu interesi bija izrādījusi vairāk nekā gadu pēc sabiedrības izslēgšanas no komercreģistra.

Motīvu daļa

[5] Kasācijas kārtībā izšķirams, vai komercreģistra iestādei, lemjot par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra, pamatojoties uz Komerclikuma 317.panta otro daļu, jāņem vērā apstāklis, ka tiesā ir iesniegts sabiedrības maksātnespējas pieteikums.

Tiesa uzskatījusi, ka šim apstāklim nav izšķirošas nozīmes un minētās tiesību normas kontekstā nozīme ir vienīgi tam, vai ar tiesas lēmumu ir pasludināts sabiedrības maksātnespējas process. Savukārt pieteicēja, ņemot vērā attiecīgā tiesiskā regulējuma anotāciju un mērķi, uzskata, ka jau ar maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu ir pietiekami, lai sabiedrība netiktu izslēgta no komercreģistra.

[6] Komerclikuma 318.[1]panta trešā daļa noteic: ja sabiedrības darbība ir izbeigta, pamatojoties uz komercreģistra iestādes vai nodokļu administrācijas lēmumu, vai ja sabiedrības darbība ir izbeigta, pamatojoties uz tiesas nolēmumu, un neviena ieinteresētā persona nav ieteikusi tiesai likvidatora kandidātu, komercreģistra iestāde pēc tam, kad komercreģistrā izdarīts ieraksts par sabiedrības darbības izbeigšanu, savā tīmekļvietnē publicē paziņojumu par sabiedrības darbības izbeigšanu. Paziņojumā uzaicina sabiedrības likvidācijā ieinteresētās personas viena mēneša laikā pēc tā publicēšanas dienas iesniegt komercreģistra iestādei pieteikumu par likvidatora iecelšanu.

Komerclikuma 317.panta pirmā daļa noteic, ka sabiedrības darbības izbeigšanas gadījumā notiek tās likvidācija, ja likumā nav noteikts citādi.

Savukārt saskaņā ar Komerclikuma 317.panta otro daļu sabiedrības likvidācija nenotiek un komercreģistra iestāde pieņem lēmumu par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra, ja neviena sabiedrības likvidācijā ieinteresētā persona neiesniedz tiesai vai komercreģistra iestādei pieteikumu par likvidatora iecelšanu un sabiedrībai nav pasludināts maksātnespējas process.

Kā redzams, Komerclikuma 317.panta otrajā daļā paredzēti divi apstākļi, kas jāņem vērā, lemjot par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra bez likvidācijas: 1) neviena sabiedrības likvidācijā ieinteresētā persona nav iesniegusi pieteikumu par sabiedrības likvidatora iecelšanu (likuma 318.[1]panta trešajā daļā paredzētajā termiņā); 2) nav pasludināts sabiedrības maksātnespējas process.

Tiesību norma interpretējama, ņemot vērā tās vārdiskās robežas, proti, interpretācijas ceļā nav paplašināms vai sašaurināms tiesību normas vārdiskais tvērums. Šajā gadījumā tiesību normas teksts ir skaidrs un nepārprotams – tas neparedz ņemt vērā to, vai ir iesniegts sabiedrības maksātnespējas pieteikums, bet gan tieši norāda uz maksātnespējas procesa pasludināšanu kā apstākli, kas liedz izslēgt sabiedrību no komercreģistra.

[7] Senāts nesaskata, ka Komerclikuma 317.panta otrajā daļā, ciktāl tajā nav paredzēts, ka komercreģistra iestādei jāņem vērā tas, ka ir iesniegts sabiedrības maksātnespējas pieteikums, ir likuma robs jeb likuma plānam pretēja nepilnība.

Pirmkārt, arī saistītā tiesību norma – Komerclikuma 318.[1]panta trešā daļa – runā vienīgi par ieinteresēto personu tiesībām viena mēneša laikā iesniegt pieteikumu par likvidatora iecelšanu, nevis par tiesībām šajā termiņā

iesniegt maksātnespējas procesa pieteikumu. Ja likumdevējs būtu vēlējies paredzēt tādu kārtību, ka ieinteresētajām personām ir tiesības izvēlēties – viena mēneša termiņā iesniegt pieteikumu par likvidatora iecelšanu vai maksātnespējas procesa pieteikumu, – tas būtu tieši paredzēts šajā tiesību normā. Ir visai maz ticams, ka likumdevējs būtu pieļāvis vienu un to pašu kļūdu, formulējot vairāku tiesību normu (Komerclikuma 317.panta otrā daļa un 318.[1]panta trešā daļa) tekstu, nenorādot uz maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu.

Otrkārt, nepastāv tiesiskais regulējums, kāds loģiski būtu nepieciešams gadījumā, ja likumdevējs tik tiešām būtu vēlējies paredzēt, ka komercreģistra iestādei jāņem vērā arī maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšana. Piemēram, tiesiskais regulējums neparedz, kādā veidā komercreģistra iestāde varētu uzzināt par to, ka ir iesniegts maksātnespējas procesa pieteikums. Šādas ziņas nav publicējamas maksātnespējas reģistrā, kā arī tiesām nav pienākuma par šāda pieteikuma saņemšanu informēt komercreģistra iestādi; informēšanas pienākums nav paredzēts arī privātpersonai, kura iesniegusi maksātnespējas pieteikumu. Tāpat tiesiskais regulējums nenoteic, kā komercreģistra iestādei jārīkojas, ja iesniegts maksātnespējas procesa pieteikums (piemēram, vai ir jāatliek lēmuma pieņemšana), vai kā jārīkojas, ja pieteikumu atteikts pieņemt.

Senāts secina, ka Komerclikuma 317.panta otrās daļas būtība ir tāda, ka komercreģistra iestādei, apsverot nepieciešamību sabiedrību izslēgt no komercreģistra, jārespektē jau uzsākts maksātnespējas process. Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 4.panta otro daļu maksātnespējas process tiek uzsākts ar maksātnespējas procesa pasludināšanu. Likuma plānam neatbilst kasācijas sūdzībā aprakstītā kārtība, kas paredzētu komercreģistra iestādei pienākumu ņemt vērā arī maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu. Jāatzīmē gan, ka ieinteresētajai personai pēc sabiedrības darbības izbeigšanas vispārīgi ir arī tiesības iesniegt maksātnespējas pieteikumu, taču, ja tas tiek darīts termiņā, kas likumā paredzēts pieteikuma iesniegšanai par likvidatora iecelšanu, personai jārēķinās, ka komercreģistra iestādes lēmuma pieņemšanas brīdī tiesa to var nebūt vēl izskatījusi un maksātnespējas process var nebūt pasludināts. Jo īpaši tādēļ, ka likumā nav noteikts konkrēts termiņš, kādā komercreģistra iestādei jāpieņem lēmums par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra. Šāds lēmums var tikt pieņemts arī tūlīt pēc tam, kad beidzies minētais viena mēneša termiņš.

[8] Pieteicēja kasācijas sūdzībā argumentē, ka likumdevējam bija nodoms ļaut ieinteresētajām personām vai nu iesniegt pieteikumu par likvidatora iecelšanu, vai pieteikumu par maksātnespējas procesa pasludināšanu, kas esot secināms no attiecīgā tiesiskā regulējuma *ex-ante* ziņojuma jeb anotācijas.

Senāts konstatē, ka Komerclikuma 2012.gada 29.novembra grozījumu anotācijā tik tiešām uz šādu izvēles iespēju ir norādīts. Proti, anotācijā skaidrots: „Pēc sabiedrības darbības izbeigšanas lēmuma spēkā stāšanās tiek izdarīts ieraksts komercreģistrā par sabiedrības darbības izbeigšanu, tādējādi informējot trešās personas. Vienlaikus trešajām personām tiek dota iespēja aktīvi izrādīt interesi par subjekta likvidāciju, vai nu uzsākot sabiedrības likvidāciju Komerclikumā noteiktajā kārtībā (..), vai arī iesniedzot maksātnespējas pieteikumu. Ja ne viena, ne otra procedūra netiek uzsākta, sabiedrība tiek izslēgta no komercreģistra bez likvidācijas veikšanas” (pieejama: *https://titania.saeima.lv/LIVS11/SaeimaLIVS11.nsf/0/2C4E4C72616932DBC2257967003F6A8C?OpenDocument*).

Tomēr šāds skaidrojums pēc būtības neatbilst likuma tekstam, kurā tieši paredzēts, ka nozīme ir maksātnespējas procesa pasludināšanai. Senāts nerod skaidrojumu, kāpēc radusies šāda neatbilstība, jo jau sākotnējais likumprojekta teksts, kas iesniegts Saeimā kopā ar likumprojekta anotāciju, paredzēja ņemt vērā tieši to, ka ir pasludināts maksātnespējas process, nevis ka ir iesniegts maksātnespējas procesa pieteikums. Maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšana un maksātnespējas procesa pasludināšana ir divi dažādi maksātnespējas procesa posmi.

Likumprojekta anotācija kā tiesību palīgavots var tikt izmantota likumā ietvertas tiesību normas jēgas un mērķa noskaidrošanā, bet tikai tiktāl, ciktāl anotācijā ietvertie apsvērumi un ieceres atspoguļotas pieņemtā likuma tekstā. Ja pieņemtā likuma tekstā nav ietverts nepieciešamais regulējums, likumprojekta anotāciju nevar izmantot, lai no tās atvasinātu tādas tiesību normas, kuras likumdevējs nemaz nav ietvēris likuma tekstā, tostarp arī gadījumos, ja tiesību normas teksta formulēšanā pieļauta kļūda vai neveiksmīgi izteikts likumprojekta izstrādātāju nodoms. Tas būtu pretēji tiesiskās noteiktības un paredzamības principam (*Senāta 2024.gada 27.februāra sprieduma lietā Nr. SKA-335/2024, ECLI:LV:AT:2024:0227.A420214322.9.S, 8.punkts*).

Tā kā izskatāmajā gadījumā tiesību normas teksts atšķiras no likumprojekta anotācijā aplūkotā risinājuma, anotāciju nevar ņemt vērā, noskaidrojot tiesību normas saturu un jēgu.

[9] Apkopojot minēto, secināms, ka likumdevējs ir apzināti iedibinājis tādu kārtību, ka sabiedrība pēc tās darbības izbeigšanas ir izslēdzama no komercreģistra bez likvidācijas, ja ieinteresētās personas nav iesniegušas pieteikumu par likvidatora iecelšanu un ja nav pasludināts sabiedrības maksātnespējas process. Komerclikuma 317.panta otrās daļas kontekstā nav nozīmes tam, vai kāda persona ir iesniegusi maksātnespējas pieteikumu. Komercreģistra iestādei ir pienākums pirms sabiedrības izslēgšanas no komercreģistra pārliecināties, vai nav jau uzsākts tāds process, kura ietvaros ieinteresētās personas var panākt savu tiesisko interešu apmierināšanu. Kā norādīts iepriekš, maksātnespējas process tiek uzsākts līdz ar maksātnespējas procesa pasludināšanu, nevis ar maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu. Tādēļ personām ir jārēķinās, ka tad, ja maksātnespējas procesa pieteikums iesniegts pēc tam, kad komercreģistra iestāde publicējusi paziņojumu par sabiedrības darbības izbeigšanu, tā termiņa laikā, kāds paredzēts likvidatora pieteikšanai, un brīdī, kad komercreģistra iestāde lemj par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra, maksātnespējas process vēl var nebūt pasludināts. Tādā gadījumā komercreģistra iestādei atbilstoši Komerclikuma 317.panta otrajai daļai ir tiesības izslēgt sabiedrību no komercreģistra bez likvidācijas.

[10] Pieteicēja uzskata, ka atbilstoši administratīvā procesa principiem, piemēram, tiesību normu saprātīgas piemērošanas principam, demokrātiskas iekārtas principam, labas pārvaldības principam, samērīguma principam, nebūtu pamatoti sabiedrību izslēgt no komercreģistra, ja iesniegts maksātnespējas pieteikums.

Tiesību normu saprātīgas piemērošanas princips paredz, ka iestāde un tiesa, piemērojot tiesību normas, izmanto tiesību normu interpretācijas pamatmetodes (gramatisko, sistēmisko, vēsturisko un teleoloģisko metodi), lai sasniegtu taisnīgāko un lietderīgāko rezultātu. Apgabaltiesa pamatoti nav saskatījusi šā principa pārkāpumu, jo iestāde pareizi interpretējusi tiesību normas.

Nav arī saskatāms, ka tiesa nebūtu ievērojusi demokrātiskas iekārtas principu. Atbilstoši minētajam principam iestāde un tiesa, piemērojot tiesību normas, apsver, vai privātpersonai nelabvēlīgs administratīvais akts vai faktiskā rīcība ir nepieciešami demokrātiskā sabiedrībā, lai aizsargātu citu privātpersonu tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību vai tikumību. Apgabaltiesas spriedumā pēc būtības ir norādīts, kādu sabiedrības interešu dēļ konkrētajā gadījumā nepieciešams izdot personai nelabvēlīgu administratīvo aktu.

Savukārt, aplūkojot iestādes lēmumu privātpersonu tiesību ievērošanas principa un samērīguma principa kontekstā, Senāts norāda turpmāk minēto.

Atbilstoši privātpersonu tiesību ievērošanas principam administratīvajā procesā, it īpaši pieņemot lēmumu pēc būtības, iestāde un tiesa piemērojamo tiesību normu ietvaros veicina privātpersonas tiesību un tiesisko interešu aizsardzību.

Samērīguma princips citstarp paredz, ka būtiski privātpersonas tiesību vai tiesisko interešu ierobežojumi ir attaisnojami tikai ar nozīmīgu sabiedrības labumu.

Kā pamatoti spriedumā konstatējusi apgabaltiesa, izslēdzot sabiedrību no komercreģistra bez likvidācijas, tiek ierobežotas pieteicējas tiesības uz īpašumu, jo tai kā sabiedrības kreditorei vairs nav iespējams atgūt parādu.

Jāņem vērā, ka likumdevēja mērķis, ietverot Komerclikumā aplūkoto tiesisko regulējumu, ir bijis ne tikai izslēgt neaktīvu sabiedrību no komercreģistra, bet šajā procesā arī ņemt vērā aktīvu ieinteresēto personu, piemēram, sabiedrības kreditoru tiesiskās intereses, kas sabiedrības automātiskas izslēgšanas no komercreģistra gadījumā nebūtu iespējams. Sabiedrības maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšana tiesā, lai gan formāli ar to netiek uzsākts maksātnespējas process, tomēr pati par sevi liecina par aktīvu sabiedrības kreditora rīcību savu tiesisko interešu aizsardzībā, tādēļ pelna ievērību piemērojamo tiesību normu mērķa kontekstā.

Tiesību normas nenoteic konkrētu termiņu, kādā komercreģistra iestādei pēc sabiedrības darbības izbeigšanas jāpieņem lēmums par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra. Kā norāda pieteicēja, Uzņēmumu reģistra praksē šādi lēmumi tiek pieņemti līdz pat 100 dienu laikā. Savukārt laiks, kādā tiesā var tikt izlemts

sabiedrības maksātnespējas procesa pieteikums un pasludināts maksātnespējas process, nav pārmērīgi ilgs. Saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.[11]panta pirmo daļu tiesai maksātnespējas procesa pieteikums jāizskata 15 dienu laikā no lietas ierosināšanas dienas.

Ievērojot šos apsvērumus, Senāts atzīst, ka gadījumā, ja komercreģistra iestādes rīcībā pirms izslēgšanas lēmuma pieņemšanas nonāk ziņas par to, ka ir iesniegts sabiedrības maksātnespējas procesa pieteikums, tai atbilstoši aplūkotajiem administratīvā procesa principiem būtu pamats atlikt sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra. Tam nebūtu ne tiesisku, ne praktisku šķēršļu un tādējādi tiktu veicināta sabiedrības kreditoru tiesisko interešu aizsardzība piemērojamo tiesību normu ietvaros. Ņemot vērā īso termiņu, kādā izskatāms maksātnespējas procesa pieteikums, jāsecina, ka arī sabiedrības kopumā ieguvums no sabiedrības, par kuras darbības izbeigšanu pieņemts lēmums, tūlītējas izslēgšanas no komercreģistra būtu samērā niecīgs, salīdzinot ar pieteicējas tiesību uz īpašumu aizskārumu.

Vienlaikus, kā minēts jau iepriekš, Uzņēmumu reģistram nav ne tiesiskas, ne praktiskas iespējas pārliecināties par to, vai kāda persona ir iesniegusi sabiedrības maksātnespējas procesa pieteikumu. Ņemot vērā minēto, kā arī to, ka sabiedrības neizslēgšana no komercreģistra bez likvidācijas ir kreditoru interesēs, būtu sagaidāms, ka tieši attiecīgais kreditors nekavējoties informētu Uzņēmumu reģistru par maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanas faktu.

Konkrētajā gadījumā no kasācijas sūdzības neizriet, ka pieteicēja tūlīt pēc maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanas bija par to informējusi Uzņēmumu reģistru. Pieteicēja uz pieteikuma iesniegšanu norādīja tikai apstrīdēšanas iesniegumā, kad sākotnējais lēmums jau bija izpildīts, izslēdzot sabiedrību no komercreģistra. Līdz ar to šajā gadījumā nav pamata uzskatīt, ka iestāde ir pārkāpusi administratīvā procesa principus, pieņemot lēmumu izslēgt sabiedrību no komercreģistra, neraugoties uz to, ka pieteicēja bija iesniegusi maksātnespējas procesa pieteikumu. Iestādei lēmuma pieņemšanas laikā nebija zināms un nevarēja būt zināms, ka ir iesniegts šāds pieteikums.

[11] Pieteicēja kasācijas sūdzībā vērš uzmanību uz Senāta blakus lēmumā lietā Nr. SKA-341/21 ietverto norādi uz nepilnībām Komerclikuma tiesiskajā regulējumā, kas attiecas uz sabiedrību izslēgšanu no komercreģistra bez likvidācijas. Tomēr vispārīgas atsauces uz tiesiskā regulējuma nepilnībām nevar būt pamats secināt, ka konkrētajā gadījumā iestādes lēmums ir prettiesisks. Pieteicēja nenorāda konkrētus apstākļus, kas saistībā ar spēkā esošo tiesisko regulējumu tai lieguši savas tiesiskās intereses aizsargāt savlaicīgi. Proti, pieteicēja nenorāda konkrētus apstākļus, kas tai liedza iesniegt viena mēneša termiņā pieteikumu par likvidatora iecelšanu un lika tikai termiņa pēdējā dienā iesniegt sabiedrības maksātnespējas pieteikumu, kā arī liedza par to nekavējoties informēt komercreģistra iestādi. Situācijā, kad komercreģistrā bija publicētas ziņas par sabiedrības darbības izbeigšanu, pieteicējai, ņemot vērā komercreģistra publiskās ticamības principu, bija jārēķinās, ka turpmāk var tikt pieņemts lēmums par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra un attiecīgi savu tiesisko interešu aizsardzības nolūkā jārīkojas iespējami ātri.

[12] Ievērojot šajā spriedumā minēto, apgabaltiesas spriedums ir pareizs, tādēļ atstājams negrozīts, bet pieteicējas kasācijas sūdzība ir noraidāma.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta pirmās daļas 1.punktu un 351.pantu, Senāts

nosprieda

atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2023.gada 26.aprīļa spriedumu, bet valsts akciju sabiedrības „Latvijas Pasts” kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

V. Kakste E. Darapoļskis A. Kovaļevska